

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

mart 2023. godine

Bilten broj 3/2023

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	3
Predsednik u kampanji.....	3
Saopštenja.....	5
OKO: Krivična prijava protiv Dmitrovića zbog dodele novca fantomskim udruženjima	5
Pismo podrške tužiteljicama Višeg javnog tužilaštva u Beogradu i apel za proaktivno reagovanje Državnog veća tužilaca.....	6
Inicijative i analize.....	7
Tužilaštvo da poveća transparentnost svog rada i ispita sve zloupotrebe u radu EPS	7
Mediji	8
Miroslav Tomašević nema više zakonski osnov da vodi EPS.....	8
Konverzija za početnike	9

Aktivnosti

Zlata Đorđević i Nemanja Nenadić 3. marta su se sastali sa delegacijom Francuske razvojne agencije (AFD). Cilj sastanka je bilo upoznavanje sa radom ove agencije u Srbiji, radom TS, stanjem i glavnim problemima borbe protiv korupcije u Srbiji.

Na sastanku delegacije borda direktora Evropske banke za obnovu i razvoj sa predstavnicima civilnog društva u Srbiji, 1. marta, programski direktor Transparentnosti, Nemanja Nenadić, govorio je o načinu na koji organizacije pokušavaju da utiču na reforme i ishodu tog postupanja, kao i o glavnim problemima transparentnosti i vladavine prava.

Predstavnik TS Nemanja Nenadić učestvovao je na sastancima radne grupe za izradu nove Strategije za borbu protiv korupcije, 20. i 31. marta.

Na sastanku sa delegacijom Svetske banke 23. marta bili su, u ime TS, Zlata Đorđević i Nemanja Nenadić.

Sastanak sa predstavnicima UNDP održan je 22. marta u Skupštini Srbije.

Predstavnici TS prisustvovali su i sastanku o javnim nabavkama, u Delegaciji EU 8. marta.

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) radilo je i tokom marta. Sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno dobiti potrebna obaveštenja, na broj 069 1978 158 ili putem mejla ts@transparentnost.org.rs.

U martu smo imali 198 objavljenih vesti o našim aktivnostima ili izjava predstavnika TS.

Na sajt TS, u segmentu „Inicijative i analize“, postavili smo nekoliko novih [analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora. Među njima je i [inicijativa](#) Agenciji za sprečavanje korupcije za postupanje iz njene nadležnosti (Zakon o sprečavanju korupcije i Zakon o finansiranju političkih aktivnosti) u vezi sa skupom koji je predsednik SNS i predsednik Srbije Aleksandar Vučić organizovao u Sportskoj hali Vranje 11. marta, kada je najavio organizovanje „Narodnog pokreta“ i pozvao prisutne da mu se priključe. Prethodnog dana je najavljeno da će taj pokret biti politički subjekt koji će izaći na izbore ili „savetodavno telo“ Srpske napredne stranke. U vezi sa ovim skupom, TS je [tražila podatke](#) od Sportske hale i dobila [odgovor](#), objavljen na našem sajtu, u rubrici „[Inicijative i analize](#)“.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Predsednik u kampanji

14. marta 2023.

Poseta Vranju i okolnim mestima je zvanično najavljena od strane državnog organa – predsednika Republike – kao „obilazak Pčinjskog okruga“, a miting za nekoliko hiljada ljudi u sportskoj hali kao „susret“ (predsednika) „sa građanima“.

Najavljeno je održavanje sličnih skupova širom Srbije, što već na prvi pogled veoma liči na kampanju od pre četiri godina pod nazivom „Budućnost Srbije“. Tada je Agencija za sprečavanje korupcije izašla sa saopštenjem pod naslovom „Predsednik Republike nije prekršio zakon“. Tu tvrdnju su obrazložili time da je obilazak Srbije predstavljao „vršenje ustavnih ovlašćenja predsednika Republike, a ne promocija političkih stranaka korišćenjem javnih resursa“. Takođe su tvrdili da nema povrede zakona ni u tome što je Vučić, na tim događajima koji su navodno bili deo državnog posla, komentarisao pojedine opozicione lidere. Pozvali su se na to da predsednik Republike, kao neposredno izabran funkcioner od strane građana, nema dužnost koju imaju, na primer, ministri ili gradonačelnici, a to je da sagovornicima i javnosti na nedvosmislen način predoči da li govori u svojstvu lidera države ili partije.

Pošto je ta odredba izmenjena pre godinu dana, Agencija bi trebalo da utvrdi da li je Vučić poštovao tu obavezu ili je kao predsednik države govorio i o pitanjima koja se ne tiču aktivnosti njegove sadašnje ili bilo koje druge stranke.

Pre svega, to bi moglo da se odnosi na formiranje novog političkog pokreta.

Kad je reč o finansiranju skupa u Vranju, kao i kod drugih javnih događaja, tu ima nekoliko bitnih pitanja, a odgovore na njih bi na osnovu ovlašćenja koja poseduje, mogla da utvrdi Agencija, i Transparentnost Srbija će im uputiti inicijativu da to i učine. Najočigledniji troškovi te vrste su zakup i opremanje sportske hale u Vranju i organizovan prevoz pristalica iz drugih mesta.

Može se pretpostaviti da je prevoz organizovala i finansirala Srpska napredna stranka, ali bi bilo veoma čudno ako je stranka plaćala i zakup hale, pošto je formalno skup najavljen kao aktivnost državnog organa.

Ukoliko bi Agencija zatražila podatke, SNS i druge stranke koje su u tome eventualno učestvovala bi bile dužne da ih dostave u roku od 15 dana.

Isto važi i za lokalne samouprave, ukoliko Agencija od njih zatraži podatke o organizovanju ovog skupa.

Najzad, i verovatno najvažnije, pošto su se u medijima pojavile informacije o tome da su na skup organizovano dovoženi zaposleni u pojedinim preduzećima i institucijama iz javnog sektora, po unapred određenim kvotama, trebalo bi nedvosmisleno utvrditi da li su rukovodioci tih institucija vršili pritisak na zaposlene ili na drugi način prekoračili svoja ovlašćenja.

Nemanja Nenadić za nova.rs

Saopštenja

OKO: Krivična prijava protiv Dmitrovića zbog dodele novca fantomskim udruženjima

24. marta 2023.

Zbog dugogodišnje zloupotrebe novca građana i građanki, podnećemo krivične prijave protiv odgovornih lica u Ministarstvu za brigu o porodici i demografiju i bivšeg ministra Ratka Dmitrovića, kao i protiv lica koja su preko fantomskih udruženja dobijala sredstva na spornim konkursima ovog Ministarstva, saopštila je koalicija OKO (Otvoreno o konkursima).

Naime, Ministarstvo za brigu o porodici i demografiju dodelilo je tri miliona evra putem tri konkursa u 2022. godini, od toga, najveći deo (oko 2,6 miliona evra) ponovo je dodeljen fantomskim udruženjima. Istraživanje koje su sproveli BIRN i Građanske inicijative pokazalo je da su to udruženja koje nemaju kancelarije ili brojeve telefona, reference u oblastima za koje su konkurisale, niti su javno vidljivi rezultati njihovih projekata.

Takođe, istraživanje je otkrilo da je polovina dodeljenih sredstava otišla udruženjima koja su povezana sa Bojanom Lešovićem (koordinator Tima za saradnju sa civilnim društvom opštine Voždovac i zastupnik nekoliko udruženja građana) i Tatjanom Borojević (zakonskom zastupnicom udruženja Panacea). Njih dvoje su direktno ili indirektno povezani sa 21 udruženjem koje je dobilo sredstva na prošlogodišnjem konkursu. Podsetimo, Lešović i Borojević su bili učesnici i na [spornom konkursu](#) Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja iz 2014. godine i nalazili se u centru afere, zbog koje je tadašnji ministar Aleksandar Vulin odlučio da sredstva preusmeri u humanitarne svrhe. Tužilaštvo je povodom ovog slučaja odbacilo krivičnu prijavu 2017. godine. Posle neuspelog konkursa iz 2014. godine, 18 udruženja kojima je tada trebalo da bude dodeljen novac – samo sa promenjenim zakonskim zastupnicima i sedištima udruženja samo nekoliko dana pre objavljivanja konkursa – dobilo je više od 3,7 miliona evra na takođe [spornom konkursu](#) Ministarstva za brigu o porodici i demografiju 2021. godine.

Na [konkursima](#) Ministarstva za brigu o porodici i demografiju iz 2022 godine, od 41 udruženja koja su dobila najviše sredstava, njih 16 je sredstva dobilo i na konkursima 2014. ili 2021. godine, ili na oba.

Ovi nalazi potvrđuju postojanje organizovane mreže udruženja, lica i državnih službenika, koji godinama unazad, putem nepostojećih projekata, izvlače javni novac za sopstveni interes. Ministarstvo za brigu o porodici i demografiju nikada nije postupilo po upućenim zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja, niti po rešenjima Poverenika u postupcima po žalbi.

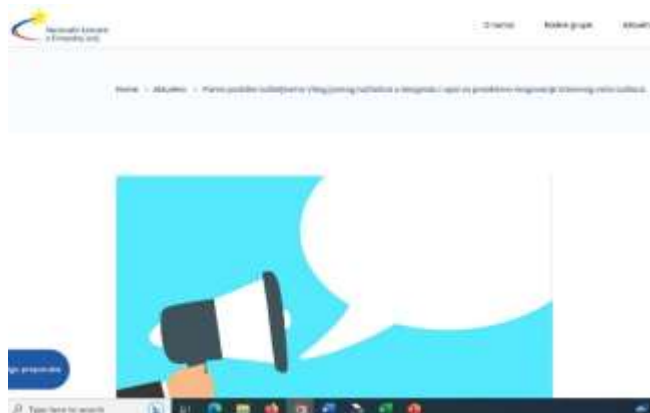
Ispred Koalicije "Otvoreno o konkursima – OKO": Građanske inicijative, Res Publika, Asocijacija DUGA, FemPlatz, Centar "Živeti uspravno", Inicijativa za ekonomska i socijalna prava – A11, Transparentnost Srbija.

Pismo podrške tužiteljicama Višeg javnog tužilaštva u Beogradu i apel za proaktivno reagovanje Državnog veća tužilaca

2. marta 2023.

Povodom [javnog istupanja](#) zamenica javnog tužioca Višeg javnog tužilaštva u Beogradu, Bojane Savović i Jasmine Paunović, Nacionalni konvent o EU pruža podršku tužiteljicama i svim drugim tužiocima koji su se našli u sličnoj situaciji, uzimajući u obzir da ovo nisu prvi slučajevi premeštaja u Višem javnom tužilaštvu, otkako je za Višeg javnog tužioca izabran Nenad Stefanović. Podsećamo da se premeštaji ovog tipa vrše godišnjim rasporedom, te ukazujemo da se u ovim vanrednim premeštajima, u skladu sa javno dostupnim informacijama, izvesno radi o kršenju procedure predviđene [Pravilnikom o upravi u javnim tužilaštvima](#).

Problem nedovoljno obrazloženih razloga za premeštaj u druga odeljenja ili druga javna tužilaštva, bio je i razlog da nakon reakcija tužiteljki, [trideset sedam zamenika tužilaca](#) Prvog osnovnog javnog tužilaštva u Beogradu pošalje je Državnom veću tužilaca peticiju, [šest zamenika](#) iz Posebnog odeljenja za ratne zločine, kao i [sedamnaest zamenika](#) tužioca Trećeg javnog tužilaštva u Beogradu, kojom žele da javno pruže podršku koleginicama iz Višeg javnog tužilaštva u Beogradu. Podršku su pružili i stručna udruženja, organizacije civilnog društva i advokati. Ovo dodatno ukazuje na to da nije reč o pojedinačnim i nasumičnim slučajevima premeštaja, budući da taj premeštaj nisu ni tražile, već o situaciji koja se ponavlja i to najčešće tužiocima koji rade na važnim slučajevima sa elementima korupcije.

Poverenik za samostalnost Državnog veća tužilaca u svom [saopštenju](#) od 27. februara 2023. godine naveo je da se ne može “na nesumnjiv i pouzdan način utvrditi sadržina neprimerenog uticaja” u postupcima Višeg javnog tužioca i prve zamenice višeg javnog tužioca u Beogradu, te da će radi davanja ocene da li se radi o neprimerenom uticaju ili pitanju organizacione prirode morati da izvrši dodatne provere i prikupi podatke i relevantne dokaze.

Pozivamo Poverenika i Državno veće tužilaca da obezbede uslove za izjašnjavanje zamenika javnog tužioca i da u što kraćem roku, u interesu javnosti, ispituju sve elemente neprimerenog uticaja i deluju proaktivno. Važno je da institucije reaguju na vreme, kako bi se izbegla politizacija. U duhu nedavnih izmena pravosudnih zakona, čija primena još nije počela, podsećamo i na to da je cilj bio oslobađanje sudstva i tužilaštva od neprimerenog uticaja koji dolazi od drugih grana vlasti, od izuzetnog je značaja obezbediti prostor za nezavisno i samostalno delovanje predstavnika pravosuđa. Zato je neophodno zaštititi tužiteljke kao i sve tužioce posebno koji rade na osetljivim i predmetima sa koruptivnim elementima i omogućiti zaštitu i od neprimerenog uticaja i onih koji su im hijerarhijski nadređeni.

Inicijative i analize

Tužilaštvo da poveća transparentnost svog rada i ispita sve zloupotrebe u radu EPS

28. marta 2023.

Više javno tužilaštvo u Beogradu je, u odgovoru na zahtev za pristup informacijama koji je uputila Transparentnost Srbija, [potvrdilo](#) da ne postoji dokaz da je tužiteljka Bojana Savović tražila premeštaj iz Posebnog odeljenja za borbu protiv korupcije.

Istovremeno, VJT nije dostavilo [tražene kopije izmena](#) i dopuna godišnjeg rasporeda zamenika javnih tužilaca u 2022. i 2023, iz čega bi se moglo videti koje su promene vršene, kada i iz kojih razloga. Ove informacije su bitne, zato što je VJT, nakon istupanja Bojane Savović i Jasmine Panunović [tvrdilo](#) da nije bilo „skidanja sa predmeta“ istrage jedne od zloupotreba u EPS-u, već da su u pitanju „izmene rasporeda“. Takođe, VJT je u [saopštenju](#) navelo da je premeštaj Bojane Savović iz posebnog odeljenja za suzbijanje korupcije izvršen na njen zahtev.

Ovakvo postupanje tužilaštva podstiče nepoverenje i zabrinutost u javnosti u vezi sa ispitivanjem zloupotreba i korupcije. To je naročito štetno u situaciji kada građani još uvek nisu dobili celovite informacije o odgovornosti zbog nezakonitog poslovanja i štete koja je naneta najvećem javnom preduzeću EPS, čak ni po četiri krivične prijave koje je od maja 2021. do januara 2022. podnelo Ministarstvo rudarstva i energetike.

Jednu od tih krivičnih prijava, u kojoj je bitan element bila činjenica da je nekadašnji vršilac direktora EPS, Milorad Grčić, nezakonito postupao i nakon isteka mandata (od 15.3.2017), beogradsko VJT je [odbacilo](#), ali za tu odluku nije dostavilo obrazloženje. Po prijavi koja je dostavljena Prvom opštinskom javnom tužilaštvu u Beogradu trenutno [postupa](#) VJT. Tužilaštvo za organizovani kriminal nije dostavilo informacije o postupanju po [dve](#) krivične [prijave](#).

Transparentnost Srbija poziva javno tužilaštvo da ispita sve zloupotrebe u radu EPS i da poveća transparentnost rada i donošenja odluka.

Mediji

Miroslav Tomašević nema više zakonski osnov da vodi EPS

Nova, 21. marta 2023.

Miroslavu Tomaševiću, koji je nakon odlaska Milorada Grčića došao na čelo Elektroprivrede Srbije, istekao je status vršioca dužnosti generalnog direktora EPS-a. To znači da od 3. marta ove godine Tomašević nezakonito vodi ovo javno preduzeće, [podseća Nova.rs](#).

Vlada Srbije je nastavila sa praksom kršenja zakona kada je reč o čelnim ljudima najvećih državnih preduzeća. To je slučaj i sa Miroslavom Tomaševićem koji je u martu prošle godine na sednici Vlade izabran za v.d. direktora EPS-a.

Prema Zakonu o javnim preduzećima, direktor u v.d. statusu može da bude najduže godinu dana i kao vršilac dužnosti na tu poziciju ne može da bude biran dva puta.

Zakon predviđa da se direktor bira na javnom konkursu, koji je u slučaju EPS-a poslednji put raspisan 2017. Ni taj konkurs, kao ni onaj koji je bio raspisan godinu dana ranije, nikad nije okončan, već je Milorad Grčić punih šest godina takođe nezakonito proveo u statusu vršioca dužnosti.

Zašto nije raspisan konkurs i da li će biti "Nova" je pitala Ministarstvo energetike, ali do zaključenja ovog broja odgovore na pitanja nismo dobili.

Nemanja Nenadić, programski direktor Transparentnosti Srbija, navodi za list Nova da prethodnih godinu dana nije bilo iskorišćeno da se okonča prethodno raspisani konkurs ili sprovede novi za profesionalnog direktora EPS-a.

"I pored toga što godinama govorimo o nezakonitom v.d. stanju u većini republičkih javnih preduzeća javila se izvesna nada da će se stvari možda promeniti na bolje, makar kada je reč o EPS-u, a posle smene Milorada Grčića i postavljanja gospodina Tomaševića. Međutim, kako vidimo, ne samo da ovih godinu dana nije bilo iskorišćeno da se okonča prethodni ili sprovede novi konkurs za profesionalnog direktora, već je u međuvremenu mandat vršioca dužnosti istekao", kaže Nenadić.

On navodi da smo videli najavu da će biti donet novi zakon koji će da uredi rad preduzeća u vlasništvu Srbije, kao i da će profesionalno upravljanje obezbediti navodno time što bi javna preduzeća postala društva kapitala, odnosno akcionarska društva. Međutim, kako ističe, ne postoji nijedan razlog da verujemo da bi novi zakon rešio ovaj problem.

“I njegova primena će zavisiti bilo od volje Vlade Srbije ili od strane ljudi koja će Vlada da postavlja u skupštine akcionara ili nadzorne odbore, ukoliko dođe do te transformacije. Pošto smo videli iz prakse da se Vlada ponaša kao da vršioци dužnosti mogu neograničeno da budu na tim funkcijama i da Ministarstvo privrede u proteklih 10 god nije nijednom pokrenulo postupak za brisanje iz registra zastupnika javnih preduzeća ljudi kojima je istekao mandat, izgleda da je jedino rešenje za ovaj problem i za dovodenje stvari u zakonito stanje je da sam gospodin Tomašević ukaže Vladi da ne želi da radi van zakonitog mandata”, navodi Nenadić.

Milorad Grčić smenjen je sa direktorske pozicije nakon kolapsa u energetsom sistemu u decembru 2021. On je zapravo sam podneo ostavku, a nakon što je predsednik Srbije Aleksandar Vučić u više navrata rekao da Grčić sam treba da ode. U martu prošle godine na sednici Vlade za v.d. direktora imenovan je Miroslav Tomašević.

Konverzija za početnike

Peščanik, Jovan Rajić, 27. marta 2023.

Najveća pljačka budžeta u modernoj istoriji Srbije

Investitor X kupio je u stečaju propalu fabriku nameštaja za milion evra. Osim nekih polu-upotrebljivih mašina i vozila starih 20 godina, postao je vlasnik ruimirane zgrade na odličnoj lokaciji u centru Beograda. Međutim, gospodin X nije stekao svojinu na zemljištu na kome se zgrada nalazi. Da bi se to desilo, moraće da plati oko 4 miliona evra na ime naknade za konverziju (pretvaranje) prava korišćenja u pravo svojine na tom zemljištu. Tek nakon toga, on će zgradu moći da sruši i tu izgradi velelepni stambeno-poslovni kompleks.

Njegova matematika kaže da će izgradnja ovog kompleksa koštati 8 miliona evra, što čitavu njegovu investiciju dovodi do cifre od 13 miliona evra. Njegova matematika takođe kaže da će prodajom stanova i lokala zaraditi ukupno ugrubo oko 20 miliona evra, što u praksi znači da će na čitavom ovom projektu investitor X biti „dobar“ za oko 7 miliona evra. On je troškove konverzije uračunao u svoj poslovni plan i shvatio da je čitava operacija vrlo unosna pod postojećim okolnostima i pristao na ovaj trošak.

Funkcioner Y svestan je da je matematika Investitora X odlična i da je cifra od 7 miliona evra čistog profita izuzetna poslovna prilika. Međutim, on razmišlja korak dalje. Kada ne bi bilo naknade za konverziju, odnosno kada bi nekako konverziju učinio besplatnom ukupna zarada Investitora X skočila bi na čak 11 miliona evra. To bi onda značilo da se Investitoru X isplati da Funkcioneru Y i partiji koja o tome odlučuje plati 2 miliona evra kako bi oni tu konverziju učinili besplatnom, jer će on time uštedeti preostala 2 miliona evra koje neće morati da isplati, odnosno njegov ukupan profit skočiće na 9 umesto na projektovanih 7 miliona evra!

Ali, Funkcioner Y u jednačinu ubacuje i ostale subjekte. Mozak mu brzo radi i on shvata da pored Investitora X ima još mnogo bogatih ljudi koji su kupovali firme u privatizaciji i stečaju, a nisu na vreme sproveli konverziju i kojima je u interesu da sa Funkcionerom Y naprave sličan poslovni aranžman. Jedino se postavlja pitanje kako da Funkcioner Y svima njima reši problem jednovremeno, a onda – bum. Dolazi na ingenioznu ideju. „Ukinuću zakon kojim je predviđena obaveza plaćanja naknade za konverziju“, zaključi Funkcioner Y, „a to ću predstaviti kao veliku razvojnu šansu za našu građevinsku industriju, imajući u vidu da investitori i onako nisu sprovođili konverziju i da su samo čekali nekog funkcionera y koji će biti spreman da ukine zakon, pod određenim okolnostima“.

Ovaj hipotetički slučaj iskoristio sam kako bih objasnio suštinu problema koji je generisan najavljenim ukidanjem naknade za konverziju zemljišta, kroz najnoviji nacrt izmena Zakona o planiranju i izgradnji. Pokušaj da se, mimo radara javnosti, izmenama jednog propisa ukine poseban zakon koji je do sada postojao paralelno sa njim, nije uspeo. No, nisam siguran da su građani, ali ni predstavnici medija svesni razmera problema i velike pljačke budžeta koja se ovim izmenama sprema, a servira nam se kao velika razvojna prilika od koje ćemo da procvetamo.

Zato sam smatrao da je važno da još [jednom](#), na ovaj plastičan način ukažem na novi jeftini bezobrazluk vlasti i odricanje u naše ime od ogromne količine novca za račun onih najbogatijih. Koga zanima detaljnija analiza može da pročita prethodno linkovan tekst. Ovo je suština priče.

Zapamtite šta vam kažem, 24 privatizacije, Savamala, tetkini stanovi... Sve je to ništa u odnosu na ono što nam se sprema, ako im i ovo prođe... Zato, nemojmo dozvoliti da prođe.

